

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

นับจากอดีตจนถึงปัจจุบันการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา นับว่ามีความสำคัญยิ่ง ชุมชนในอดีตได้ทุ่มแรงกาย แรงใจ พลังศรัทธาและทรัพย์สินเงินทองจำนวนมากในการก่อสร้างและทำนุบำรุงวัดให้เป็นศูนย์กลางการศึกษาเล่าเรียนของบุตรหลาน ซึ่งถือได้ว่าวัดเป็นสถาบันทางการศึกษาของชุมชน ที่เกิดขึ้นจากการร่วมมือกันของคนในชุมชน ชุมชนจึงเป็นเจ้าของสถานศึกษา การจัดการศึกษาเป็นภาระหน้าที่ของชุมชน ในฐานะที่เป็นผู้กำหนด เป้าหมาย กระบวนการ รูปแบบการเรียนรู้ รวมทั้งเนื้อหาสาระที่จะนำมาถ่ายทอดให้แก่ผู้เรียน การศึกษาไทยในอดีตจึงเป็นการศึกษาที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของคนและชุมชน

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
Rajabhat Mahasarakham University

(กองการมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา 2544 : 1) ดังนั้นจึงนับได้ว่าชุมชนมีความสำคัญอย่างยิ่งในการจัดการศึกษา รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2540 มาตรา 43 ได้กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีสิทธิที่จะจัดการศึกษาอบรมตามความเหมาะสมและความต้องการภายในท้องถิ่นและเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอบรมของรัฐและการจัดการศึกษาอบรมของรัฐต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและ เอกชน ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่ได้กำหนดแนวทางเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยมีสาระสำคัญดังนี้ (กองการมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา 2544 : 5)

1. แนวการจัดการศึกษา โรงเรียนและชุมชนมีการประสานความร่วมมือในการจัดกระบวนการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ (มาตรา 24 (6)) ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน โดยจัดกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีการจัดการศึกษาอบรม มีการแสวงหาความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร และรู้จัก เลือกสรรภูมิปัญญาและวิทยาการต่างๆ เพื่อพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการ รวมทั้งวิธีการสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การพัฒนาระหว่างชุมชน (มาตรา 29)

2. การบริหารและการจัดการศึกษา กำหนดให้องค์กรชุมชน ร่วมเป็น คณะกรรมการการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เขตพื้นที่การศึกษา (มาตรา 38 วรรคสอง) และ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน (มาตรา 40) ซึ่งจะรองรับการกระจายอำนาจการบริหาร

และการจัดการศึกษาจากกระทรวงใน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป (มาตรา 39)

3. การระดมทรัพยากรบุคคลและทรัพยากรอื่น โดยกำหนดให้หน่วยงานทางการศึกษาระดมทรัพยากรบุคคลในชุมชน ให้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา (มาตรา 37) ระดมทรัพยากรและการลงทุนจากชุมชนใช้ในการจัดการศึกษา (มาตรา 58) โดยเป็นผู้จัดและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา บริจาคทรัพย์สิน และทรัพยากรอื่นให้แก่สถานศึกษา มีส่วนร่วมรับภาระ ค่าใช้จ่ายทางการศึกษาตามความเหมาะสมและความจำเป็น (มาตรา 58 (2))

การจัดการศึกษาในระบบโรงเรียนตามแผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2520 ได้แบ่งการศึกษาออกเป็น 4 ระดับ คือ ระดับก่อนประถมศึกษา ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา และระดับอุดมศึกษา การศึกษาระดับมัธยมศึกษาเป็นการศึกษาหลังระดับประถมศึกษา มุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้ทั้งวิชาการและวิชาชีพที่เหมาะสมกับวัย ความสนใจ ความถนัด ความต้องการ เพื่อให้แต่ละบุคคลเข้าใจและรู้จักเลือกอาชีพที่เป็นประโยชน์แก่ตนเองและสังคม โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ มัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลาย (ยุทธศาสตร์ สมแผน 2535 : 3-4) การมัศึกษานับเป็นหัวใจของการจัดการศึกษาเพราะเป็นการจัดการศึกษาให้เยาวชน ซึ่งจะออกไปเป็นกำลังสำคัญของชาติที่มีความสำคัญยิ่ง สามารถพัฒนาเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพของประเทศต่อไป

กรมสามัญศึกษามีหน้าที่สำคัญในการจัดการศึกษาให้แก่เยาวชน ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย และรับผิดชอบต่อการจัดการศึกษาแก่เด็กที่มีปัญหาทางสังคม ทั้งระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ได้กำหนดเป้าหมายการดำเนินงานด้านการศึกษาตามนโยบายปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ การปฏิรูปครูและบุคลากรทางการศึกษา ปฏิรูปหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน และปฏิรูประบบการบริหารจัดการ โดยกำหนดให้สถานศึกษาดำเนินการ โรงเรียนเน้นการกระจายอำนาจให้คณะกรรมการ โรงเรียนเป็นผู้มีอำนาจการบริหารซึ่งเชื่อว่าจะทำให้สถานศึกษามีประสิทธิภาพและสร้างคุณภาพในการเรียนของเด็กได้เป็นอย่างดี การบริหารสถานศึกษาจึงอยู่ภายใต้การบริหารของคณะบุคคล คือ คณะกรรมการ โรงเรียน ซึ่งประกอบด้วยผู้ปกครองนักเรียน 3 ส่วน ผู้บริหารสถานศึกษาและครูในโรงเรียน 2 ส่วน ประชาชนและผู้ทรงคุณวุฒิในท้องถิ่น 2 ส่วน ข้าราชการ (ซึ่งไม่สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ) 2 ส่วน โดยให้บุคคลแต่ละประเภทเลือกคณะกรรมการจากบุคคลในกลุ่มของตนเข้ามาเป็นกรรมการ โรงเรียน ให้ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นเลขานุการคณะกรรมการ คณะกรรมการ โรงเรียนอยู่ในวาระคราวละไม่เกิน 3 ปี คณะกรรมการสถานศึกษามีหน้าที่กำหนดนโยบายและจัดทำแผนพัฒนาโรงเรียน ตรวจสอบ

ความก้าวหน้าและหาแนวทางปรับปรุงโรงเรียน รับผิดชอบต่อความก้าวหน้าและให้ความเห็นชอบต่อผลงานของโรงเรียนและให้การสนับสนุนด้านการเงินและเผยแพร่ชื่อเสียงของโรงเรียน (หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา 2541 : 16 – 17)

จากการบริหารงานโดยคณะกรรมการ โรงเรียน พบว่า เกิดปัญหาหลายอย่างที่สำคัญ ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษาซึ่งเป็นตัวแทนชุมชน ปฏิบัติงานในหน้าที่ตามบทบาทของตนไม่เต็มที่ เป็นเพราะกรรมการส่วนใหญ่ยังไม่เข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเอง (ประกอบคุณารักษ์และคนอื่น ๆ 2531 : 42) กรรมการก้าวก้างานในหน้าที่ของโรงเรียนมากเกินไป เกิดความขัดแย้งระหว่างครูกับผู้ปกครองในเรื่องการเรียนการสอนและการปกครองนักเรียน ทำให้เกิดปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ทั้งบ้านและโรงเรียนมองไม่เห็นความจำเป็นที่ต้องติดต่อเกี่ยวข้องกัน อีกทั้งโรงเรียนขาดการประชาสัมพันธ์ที่ดี ทำให้ประชาชนไม่ทราบความเคลื่อนไหวของโรงเรียนและไม่เกิดความรู้สึกว่าเป็นเจ้าของร่วมกับชุมชน และเข้าใจว่างานพัฒนาโรงเรียนเป็นหน้าที่ของรัฐเท่านั้น (ประไพ สุนทรมัจฉะ 2536 : 12 – 13) และยังพบว่าประชาชนและผู้ปกครองนักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาน้อยมาก เป็นเพราะเศรษฐกิจและระบบราชการยังไม่เอื้อต่อการส่งเสริมให้เกิดความร่วมมืออย่างจริงจัง (บันลือ พลฤกษ์วัน 2528 : 19 – 24)

จากปัญหาการบริหารการศึกษาในรูปของคณะกรรมการ โรงเรียนรวมทั้งเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่จะให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงานของสถานศึกษามากขึ้น กระทรวงศึกษาธิการ จึงออกระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วย คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2543 เรียกคณะกรรมการชุดนี้ว่าคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยข้อ 5 ในระเบียบนี้ ให้มีคณะกรรมการอย่างน้อยสถานศึกษาละ 7 คน แต่ไม่เกิน 15 คน ประกอบด้วย ผู้แทนครู ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนศิษย์เก่า ผู้ทรงคุณวุฒิ โดยให้ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นกรรมการและเลขานุการ ประธานกรรมการและรองประธานกรรมการให้เลือกจากผู้แทนที่กล่าวแล้ว ยกเว้นผู้แทนครู คณะกรรมการดังกล่าวมีหน้าที่ในการกำหนดนโยบาย และแผนพัฒนาของสถานศึกษา ให้ความเห็นชอบแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษา ให้ความเห็นชอบในการจัดทำสาระหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น กำกับและติดตามการดำเนินงานตามแผนของสถานศึกษา ส่งเสริมและสนับสนุนให้เด็กทุกคนในเขตบริการได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึงมีคุณภาพและได้มาตรฐาน ส่งเสริมให้มีการพินิจสิทธิ์เด็ก ดูแลเด็กพิการเด็กด้อยโอกาสและเด็กที่มีความสามารถพิเศษ ให้ได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพ เสนอแนวทางและ

มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารทั่วไปของสถานศึกษา ส่งเสริมให้มีการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา ตลอดจนวิทยากรภายนอกและภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อเสริมสร้างพัฒนาการของนักเรียนทุกด้าน รวมทั้งสืบสานจารีตประเพณีศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่นและชาติ เสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชน ตลอดจนประสานงานกับองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อให้สถานศึกษาเป็นแหล่งวิทยาการของชุมชนและมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนและท้องถิ่น ให้ความเห็นชอบรายงานผลการดำเนินงานประจำปีของสถานศึกษาก่อนเสนอต่อสาธารณชน แต่งตั้งที่ปรึกษาและหรือคณะอนุกรรมการเพื่อการดำเนินงานตามระเบียบนี้ ตามที่เห็นสมควร และปฏิบัติการอื่นตามที่ได้รับมอบหมายจากหน่วยงานต้นสังกัดของสถานศึกษา (หน่วยศึกษานิเทศก์, กรมสามัญศึกษา 2544 : 1- 4)

จากบทบาทและหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาโรงเรียนเดิม กับบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในปัจจุบัน เมื่อเปรียบเทียบกันแล้วจะเห็นว่ามี ความแตกต่างกันหลายด้าน โดยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีอำนาจ หน้าที่เพิ่มมากขึ้นจากคณะกรรมการโรงเรียนเดิม ที่เห็นได้ชัดคือ มีส่วนร่วมในการบริหาร จัดการ ด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคลและด้านบริหารงานทั่วไป ซึ่งบทบาทหน้าที่เหล่านี้เป็นแนวทางใหม่ที่ชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารงานภายในสถานศึกษา ระดับมัธยมศึกษา (ปราโมทย์ กิ่งแก้ว 2544 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดภูเก็ต พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานยังมีปัญหาในการปฏิบัติงานมาก ยังมีบทบาทน้อยและยังไม่เข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเท่าที่ควร นอกจากนั้น (สุเมศวร์ พรหมมินทร์ 2544 : บทคัดย่อ) ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า การบริหารงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานยังไม่เกิดประสิทธิภาพเท่าที่ควร ยังต้องมีการปรับปรุงบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานหลายด้าน

ปัญหาของคณะกรรมการขั้นพื้นฐาน แต่ละสถานศึกษาย่อมมีสาเหตุและระดับของ ปัญหาที่ต่างกัน อาจขึ้นอยู่กับขนาดของโรงเรียน คุณวุฒิทางการศึกษาของกรรมการสถานภาพของกรรมการและเพศของกรรมการ โดยเฉพาะเรื่องเพศสังคมไทยมักไม่ให้ความสำคัญเสมอภาคกับเพศหญิงเท่าที่ควร ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2543 ข้อ 6 ได้กำหนดไว้ว่า ให้คณะกรรมการกำหนดจำนวนและสัดส่วนของคณะกรรมการ เพื่อให้ได้มาซึ่งคณะกรรมการ โดยคำนึงถึงสัดส่วนของคณะกรรมการที่เป็นสตรี จำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของคณะกรรมการทั้งหมด ประกอบกับข้อ 5 ในระเบียบนี้

กำหนดให้มีคณะกรรมการสถานศึกษาอย่างน้อย 7 คน แต่ไม่เกิน 15 คน เป็นองค์ประกอบของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มาจากบุคคลที่มีสถานภาพแตกต่างกัน หลากหลายสถานภาพ (หน่วยศึกษานิเทศน์, กรมสามัญศึกษา 2544 : 2) ซึ่งถือว่าเป็นระเบียบคณะกรรมการฉบับแรกที่กำหนดเรื่องดังกล่าวไว้ ดังนั้นตัวแปรเกี่ยวกับเรื่องเพศและสถานภาพของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจึงเป็นปัจจัยส่วนหนึ่งที่น่าจะเกี่ยวข้องกับปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เช่น เพศชายอาจทำหน้าที่ในการวางแผนได้ดีกว่าเพศหญิง ส่วนเพศหญิงอาจทำหน้าที่ด้านประชาสัมพันธ์ได้ดีกว่าเพศชาย การปฏิบัติงานของเพศหญิงถึงแม้จะมีข้อจำกัดในด้านความแข็งแรงของร่างกาย แต่ก็ปฏิบัติงานได้ผลดี ดังเช่น (พิสมัย อารีย์ 2538 : บทคัดย่อ) ซึ่งทำการวิจัย พบว่า ความเป็นผู้บริหารสตรีโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ก่อนข้างจะมีปัญหาการบริหารงานน้อย ถึงแม้จะมีข้อจำกัดด้านความแข็งแรงของร่างกาย การควบคุมสติอารมณ์หรือการปฏิบัติงานในท้องถิ่น ทุรกันดาร หรือห้องที่เสี่ยงภัยก็ตามแต่ผู้บริหารสตรีก็ได้ปฏิบัติงาน โดยคำนึงถึงบทบาทและหน้าที่ ในฐานะที่เป็นทั้งนักบริหาร ผู้นำและผู้ดูแล กิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน เพื่อให้การบริหารงานบรรลุจุดมุ่งหมายอย่างมีประสิทธิภาพ และได้มาตรฐานตามเกณฑ์ที่กรมสามัญศึกษากำหนดไว้ (นริวรรณ พรหมขุมและคณะ 2537 : บทคัดย่อ) ทำการวิจัยพบว่า กรรมการโรงเรียนไม่มีลักษณะเป็นตัวแทนของคนในชุมชนทั้ง เพศ อายุ ฐานะทางเศรษฐกิจ และสังคม แต่ยังไม่มีการศึกษาเปรียบเทียบ ระหว่างเพศของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน นอกจากนั้น สถานภาพของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ก็มีความสำคัญ (พิทักษ์ จอมเมือง 2541 : บทคัดย่อ) ทำการวิจัยพบว่า ผลการเปรียบเทียบการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการ โรงเรียนประถมศึกษา ที่มีสถานภาพต่างกัน โดยส่วนรวมและรายด้านแตกต่างกันโดยนัยสำคัญ สถิติที่ระดับ .001 ขณะนี้ ยังไม่มีการศึกษาสถานภาพของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ชัดเจน ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาเปรียบเทียบเกี่ยวกับเพศ ขนาดโรงเรียน วุฒิทางการศึกษา และสถานภาพของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ว่ามีผลกระทบต่อระดับการปฏิบัติงานมากน้อยเพียงใด เพื่อนำไปสู่การพัฒนางานให้เกิดประสิทธิภาพต่อไปในอนาคต

สำนักงานสามัญศึกษาจังหวัดมหาสารคาม เป็นหน่วยงานทางการศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ มีภารกิจหลักในการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ให้เป็นไปตามหลักสูตรของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 เป็นไปตามนโยบายของกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานสามัญศึกษาจังหวัดมหาสารคาม มีโรงเรียน

มัธยมศึกษาในความรับผิดชอบจำนวน 55 โรงเรียน มีกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 825 คน

จากภาระหน้าที่อันสำคัญยิ่งต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาตามนโยบายปฏิรูปการศึกษาและการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดมหาสารคาม ได้ปฏิบัติตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2543 (หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา 2544 : 1 – 5) โดยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ปฏิบัติตามกรอบหน้าที่ 12 ข้อ มาแล้วตั้งแต่ปีการศึกษา 2544 สถานศึกษาบางแห่งก็บริหารงานได้ราบรื่น แต่สถานศึกษาบางแห่งก็ยังมีอุปสรรคในการบริหารงานไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร ในภาพรวมแล้วยังไม่ทราบระดับการปฏิบัติงาน ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน .

ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นผู้บริหาร โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดมหาสารคามได้ตระหนักถึงความสำคัญในการร่วมมือปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นอย่างยิ่ง จึงสนใจที่จะทำการวิจัยระดับการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดมหาสารคาม เพื่อเป็นข้อมูล สารสนเทศและข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงาน ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนและผู้เกี่ยวข้อง ในการปฏิบัติงานร่วมกันเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ และประสิทธิผล ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของชาติในอนาคตต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดมหาสารคาม
2. เพื่อเปรียบเทียบระดับการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดมหาสารคาม ที่มีเพศต่างกัน
3. เพื่อเปรียบเทียบระดับการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดมหาสารคาม ที่มีขนาดต่างกัน
4. เพื่อเปรียบเทียบระดับการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดมหาสารคาม ที่มีวุฒิทางการศึกษาต่างกัน
5. เพื่อเปรียบเทียบระดับการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดมหาสารคาม ที่มีสถานภาพ ต่างกัน

6. เพื่อศึกษาแนวทางปรับปรุงการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

สมมติฐานของการวิจัย

1. คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดมหาสารคาม ที่มีเพศแตกต่างกัน มีระดับการปฏิบัติงานแตกต่างกัน
2. คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดมหาสารคาม ที่มีขนาดแตกต่างกัน มีระดับการปฏิบัติงานแตกต่างกัน
3. คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดมหาสารคาม ที่มีวุฒิทางการศึกษาแตกต่างกัน มีระดับการปฏิบัติงานแตกต่างกัน
4. คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดมหาสารคาม ที่มาจกสถานภาพ แตกต่างกัน มีระดับการปฏิบัติงานแตกต่างกัน

Rajabhat Mahasarakham University

ขอบเขตของการวิจัย

1. กรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบแนวคิดของการวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดมหาสารคาม ตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2543 ข้อ 13 จำนวน 12 ด้าน (หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา 2544 : 53 – 58) ดังนี้

- 1.1 กำหนดนโยบายและแผนพัฒนาของสถานศึกษา
- 1.2 ให้ความเห็นชอบแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษา
- 1.3 ให้ความเห็นชอบในการจัดทำสาระหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น
- 1.4 กำกับและติดตามการดำเนินงานตามแผนของสถานศึกษา
- 1.5 ส่งเสริมและสนับสนุนให้เด็กทุกคนในเขตบริการได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึง มีคุณภาพและได้มาตรฐาน

1.6 ส่งเสริมให้มีการพิทักษ์สิทธิเด็ก ดูแลเด็กพิการ เด็กด้อยโอกาสและเด็กที่ความสามารถพิเศษให้ได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพ

1.7 เสนอแนวทางและมีส่วนร่วมในการบริการจัดการด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคลและด้านการบริหารทั่วไปของสถานศึกษา

1.8 ส่งเสริมให้มีการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาตลอดจนวิทยากรภายนอก และภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อเสริมสร้างพัฒนาการของนักเรียนทุกด้าน รวมทั้งสืบสานจารีต ประเพณี วัฒนธรรมของท้องถิ่นและของชาติ

1.9 เสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชนตลอดจน ประสานงานกับองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชนเพื่อให้สถานศึกษาเป็นแหล่งวิทยาการของชุมชน และมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนและท้องถิ่น

1.10 ให้ความเห็นชอบรายงานผลการดำเนินงานประจำปีของสถานศึกษาก่อน เสนอต่อสาธารณชน

1.11 แต่งตั้งที่ปรึกษาและหรือคณะอนุกรรมการเพื่อการดำเนินงาน ตามระเบียบนี้ตามที่เห็นสมควร

1.12 ปฏิบัติการอื่น ตามที่ได้รับมอบหมายจากหน่วยงานต้นสังกัดของ สถานศึกษานั้น

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากรในการวิจัยครั้งนี้เป็นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานใน โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดมหาสารคาม จาก 55 โรงเรียน จำนวนทั้งสิ้น 825 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่าง คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดมหาสารคาม จาก 39 โรงเรียน จำนวนทั้งสิ้น 585 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น(Stratified Random Sampling) ดังรายละเอียดในบทที่ 3

3. ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

3.1. ตัวแปรต้น ได้แก่

- ขนาดของโรงเรียน แบ่งออกเป็น 3 ขนาด คือ โรงเรียนขนาดเล็ก โรงเรียนขนาดกลาง และโรงเรียนขนาดใหญ่

- สถานภาพของกรรมการ แบ่งออกเป็น 7 ประเภท คือ ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนครู ผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทนศิษย์เก่า ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้ทรงคุณวุฒิ และ ผู้บริหารสถานศึกษา

- เพศ แบ่งออกเป็น เพศชาย และเพศหญิง

- คุณวุฒิทางการศึกษา แบ่งออกเป็น ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา ระดับอนุปริญญา และระดับปริญญาตรีขึ้นไป

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ระดับการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดมหาสารคาม

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. บทบาทและหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง การปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วย คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2543 ข้อ 13

2. สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง โรงเรียนที่จัดการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดมหาสารคาม

3. คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง บุคคลที่ได้รับการคัดเลือกและแต่งตั้ง ให้ปฏิบัติหน้าที่คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดมหาสารคาม ซึ่งประกอบด้วย

3.1 ผู้แทนผู้ปกครอง ได้แก่ ผู้แทนของผู้มีรายชื่อเป็นผู้ปกครองตามทะเบียนนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในสถานศึกษานั้น จำนวนไม่เกินสองคน

3.2 ผู้แทนครู ได้แก่ ผู้แทนข้าราชการครู ผู้ปฏิบัติการสอนและผู้ช่วยผู้บริหารสถานศึกษานั้น จำนวนไม่เกินสองคน

3.3 ผู้แทนองค์กรชุมชน ได้แก่ ผู้แทนของชมรม สมาคม มูลนิธิ องค์กรเอกชน หรือกลุ่มบุคคลในรูปอื่นใดที่ดำเนินกิจกรรมเพื่อประโยชน์ของสาธารณะ และมีที่ตั้งอยู่ในเขตบริการของสถานศึกษานั้น จำนวนไม่เกินสองคน

3.4 ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ ผู้แทนเทศบาล องค์การบริหารส่วนจังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบล กรุงเทพมหานคร เมืองพัทยา หรือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบอื่น จำนวนไม่เกินสองคน

3.5 ผู้แทนศิษย์เก่า ได้แก่ ผู้แทนของสมาคมศิษย์เก่า ชมรมศิษย์เก่า หรือบุคคลที่เคยศึกษา จากสถานศึกษานั้น จำนวนไม่เกินสองคน

3.6 ผู้ทรงคุณวุฒิ ได้แก่ ผู้นำทางศาสนา ผู้ทรงภูมิปัญญาไทยในท้องถิ่น ข้าราชการบำนาญ ข้าราชการอื่นนอกสังกัดสถานศึกษา พนักงานรัฐวิสาหกิจ เจ้าหน้าที่ในหน่วยงานอื่นของรัฐ เจ้าของหรือ ผู้บริหารสถานประกอบการ ทั้งในหรือนอกเขตบริการของสถานศึกษานั้น จำนวนไม่เกินสี่คน

3.7 ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นกรรมการและเลขานุการ

4. ระดับการปฏิบัติงาน หมายถึง ความคิดเห็นของคณะกรรมการในการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ด้าน โดยมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert Type) ซึ่งมี 5 ระดับคือปฏิบัติมากที่สุด(5) ปฏิบัติมาก(4) ปฏิบัติปานกลาง(3) ปฏิบัติน้อย(2) และปฏิบัติน้อยที่สุด(1)

5. โรงเรียนมัธยมศึกษา หมายถึง โรงเรียนที่จัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดมหาสารคาม

6. ขนาดของโรงเรียน หมายถึง ขนาดของโรงเรียนโดยใช้เกณฑ์ของกรมสามัญศึกษา หนึ่งเนื่องจากโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษในจังหวัดมหาสารคามมีน้อยโรงเรียน จึงจัดให้โรงเรียนขนาดใหญ่และขนาดใหญ่พิเศษอยู่ในขนาดเดียวกัน ขนาดของโรงเรียนแบ่งออกได้เป็น 3 ขนาดดังนี้

6.1 โรงเรียนขนาดเล็ก จำนวนนักเรียนไม่เกิน 499 คน

6.2 โรงเรียนขนาดกลาง จำนวนนักเรียน 500 – 1,499 คน

6.3 โรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวนนักเรียนตั้งแต่ 1,500 คนขึ้นไป

7. สถานภาพ หมายถึง ประเภทหรือคุณลักษณะ หรือคุณสมบัติที่กำหนดไว้ตามระเบียบว่าด้วยการเข้ามาเป็นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งแต่ละคนระบุในแบบสอบถามซึ่งแบ่งออกเป็น 7 ประเภทดังนี้ ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนครู ผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนศิษย์เก่า ผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้บริหารโรงเรียน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เป็นข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและเป็นแนวทางในการปรับปรุงพัฒนาการทำงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในโรงเรียนมัธยมศึกษาให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น

2. เป็นข้อเสนอแนะสำหรับผู้บริหารโรงเรียน ครูอาจารย์และผู้เกี่ยวข้อง นำไปปรับปรุงแก้ไข และพัฒนาการบริหารงานในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
Rajabhat Mahasarakham University